

INVESTMENT LAW IN THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРАВО В ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Vasina Anna Oleksandrivna

*3rd year student
Institute of Law and Security
Scientific advisor: Zhuravel Alla
Vasylivna
Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of State and Legal Disciplines
Odessa State University
of Internal Affairs
Odessa, Ukraine*

Васіна Анна Олександрівна

*студентка 3 курсу
Інститут права та безпеки
Науковий керівник: Журавель Алла
Василівна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Інвестиції – це будь-які матеріальні або нематеріальні цінності, що вкладаються в підприємницьку чи іншу діяльність, результатом якої є отримання прибутку або досягнення соціального чи екологічного ефекту. До таких цінностей належать грошові кошти, цільові банківські вклади, частки, акції та інші цінні папери, рухоме й нерухоме майно, зокрема будівлі, споруди, майнові права інтелектуальної власності, права користування землею, водними ресурсами, будівлями, спорудами, обладнанням та інші майнові права [1].

Інвестиційне право – це сукупність нормативно-правових актів, які комплексно регулюють суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення інвестиційної діяльності. Вони охоплюють реалізацію інвестиційних проектів як національними, так і іноземними інвесторами з метою всебічного задоволення матеріальних та духовних потреб учасників інвестиційних відносин. Інвестиційне право виступає важливим інструментом забезпечення економічних та соціальних прав людини, оскільки створює правові механізми для гарантування безпечної реалізації інвестиційних проектів. Воно регулює відносини між державою, інвесторами та іншими суб'єктами господарювання, встановлюючи прозорі правила для вкладення капіталу, мінімізації ризиків і захисту прав інвесторів.

Традиційно носієм обов'язків у сфері прав людини вважається держава. Спочатку це було зумовлено тим, що саме держава розглядалася як основне джерело потенційних загроз правам і свободам людини, тому саме на неї було покладено обов'язок їх поважати.

Згодом цей підхід до взаємовідносин між людиною та державою, який не втрачає актуальності й нині, був розширений вимогою не лише поважати, а й захищати права людини, у тому числі від посягань третіх осіб, а також забезпечувати їх реалізацію. Таким чином, механізм захисту прав людини сформувався таким чином, що держава водночас є і потенційною загрозою, від якої людина має бути захищена, і головним інструментом, покликаним цей захист гарантувати [2, с. 4].

Розвиток інвестиційної діяльності на території сучасної України розпочався ще в 1992 році з моменту заснування «Української фондової біржі». Проте справжнього поштовху вона набула лише у 2008 році з відкриттям «Української біржі», де, за даними самої компанії, до початку роботи «Української біржі» на жодній із бірж не існувало системи гарантій виконання угод. Біржі функціонували як дошки оголошень або системи обміну повідомленнями. Для приватного інвестора це створювало певні труднощі, пов'язані з додатковими тимчасовими та фінансовими витратами.

До основних чинників, що порушують права інвесторів, належать:

- недотримання інтересів самих інвесторів;
- нестабільність законодавчої бази;
- систематичне порушення прав інвесторів.

У сфері інвестицій важливо залишатися відкритим до змін і активно сприяти їх впровадженню. Таке сприяння особливо необхідне на початкових етапах, зокрема при формуванні інвестиційного клімату, роз'ясненні потенційним внутрішнім інвесторам переваг інвестицій та їх впливу на прибуток. Важливо створювати умови для залучення іноземного інвестиційного капіталу, що будуть вигідні не лише державі, а й інвесторам. Адже жоден інвестор не вкладає кошти туди, де немає гарантії прибутку або існує ризик втрати вкладеного капіталу, що є реальною проблемою, оскільки відповідно до чинного законодавства саме законодавець визначає, у які сфери дозволено інвестувати, а у які – заборонено [3].

Ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України визначає способи захисту цивільних прав та інтересів, зокрема: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, що порушує право; відновлення стану, який існував до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміну правовідносин; припинення правовідносин; відшкодування збитків та інших видів майнової шкоди; компенсацію моральної шкоди; визнання незаконними рішень, дій або бездіяльності органів державної влади чи місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб. Крім того, суд може забезпечити захист цивільного права або інтересу іншим способом, передбаченим договором або законом. Ч. 2 ст. 20 Господарського кодексу України встановлює право кожного суб'єкта

господарювання на захист своїх прав і законних інтересів та окреслює шляхи такого захисту [4].

Сучасне інвестиційне законодавство передбачає різні способи охорони прав людини, включаючи цивільно-правові та господарсько-правові механізми: відшкодування збитків, примусове виконання обов'язків, захист від незаконних дій органів державної влади та забезпечення реалізації майнових і немайнових прав. Впровадження прозорих правових механізмів інвестиційної діяльності дозволяє громадянам отримувати гарантований доступ до ресурсів, брати участь у прибуткових проектах та захищати свої права у випадку порушень.

Крім того, інвестиційне право сприяє формуванню сприятливого інвестиційного клімату, залученню внутрішніх та іноземних інвестицій, що забезпечує економічну стабільність і розвиток. Отже, виконує важливу функцію у захисті прав людини, забезпечуючи економічні, майнові та соціальні гарантії для громадян та інвесторів. Воно створює правову основу для прозорого та безпечного інвестування, сприяє розвитку підприємницької діяльності та формує механізми ефективного захисту прав у випадку їх порушення.

Література:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646. (дата звернення: 15.01.2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Уварова О., Буряковська О. Бізнес і права людини : навчальний посібник. К. ; Харків. 2019. 148 с. https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/III_1.pdf
3. Міропольський В., Козлович Д. Інвестиційна діяльність як фактор реалізації та забезпечення прав людини в Україні. *Юридична клініка «Істина» Дніпропетровського державного університету внутрішні справ*. 2020. <https://legalclinics.in.ua/investytsijna-diyalnist-yak-faktor-realizatsiyi-ta-zabezpechennya-prav-lyudyny-v-ukrayini/>
4. Хрімлі О. Г. Способи захисту прав інвесторів: теоритичні та практичні питання. <https://baas.gov.ua/ua/proekty/articles/h/1504-sposobi-zakhistu-prav-investoriv-teoritichni-ta-praktichni-pitannya.html>